

BACHELOROPPGAVE

TRYGG TILKNYTNING I OPPSTARTEN

«Hvordan kan personalet tilrettelegge for en trygg tilknytning for de minste barna i oppstartsfasen ?»

Trine Bjerkenås

24.04.2014

Dronning Mauds Minne Høgskole

Emnekode: BAC-H004
kandidatnummer: 140

INNHALDSFORTEGNELSE

1.0 INNLEDNING	1.
1.1 PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING OG TEMA.....	1.
1.2 OPPGAVENS DISPOSISJON.....	1.
2.0 TEORI	2.
2.1 TRYGGHET.....	2.
2.2 TRYGGHETSSIRKELEN.....	2.
2.3 TILKNYTNING.....	4.
2.3.1 Trygg og utrygg tilknytning.....	5.
2.3.2 Trygg voksenrelasjon.....	6.
2.3.3 Primærkontakt.....	7.
2.4 FORELDRESAMARBEID.....	7.
2.4.1 Overgangen mellom hjemmet og barnehagen.....	8.
2.4.2 Overgangsobjekt.....	10.
2.4.3 Atskillelse.....	10.
3.0 METODE	12.
3.1 METODEBESKRIVELSE.....	12.
3.2 KVALITATIV METODE.....	12.
3.3 INTERVJU SOM FORSKNINGSMETODE.....	13.
3.4 ETISKE RETTNINGSLINJER.....	13.
3.5 KRITISK SYN PÅ METODEN.....	14.

3.6 ARBEIDSPROSSES.....	15.
3.7 VALG AV INFORMANTER.....	15.
4.0 FUNN OG DRØFTING.....	16.
4.1 TRYGGHET.....	16.
4.2 ERFARINGER OG TILRETTELEGGING FOR TRYGG TILKNYTNING.....	16.
4.3 TRYGGHETSSIRKELEN – BETYDNINGEN AV EN TRYGG VOKSENRELASJON.....	19.
4.4 TRYGG OG UTRYGG TILKNYTNING	20.
4.5 ORGANISERING AV OPPSTART.....	21.
4.6 BARNETS BEHOV I OPPSTARTSFASEN.....	23.
4.7 FORELDRESAMARBEID	24.
5.0 AVSLUTNING.....	27.
6.0 LITTERATURLISTE	28.
7.0 VEDLEGG	29.
7.1 Vedlegg: Intervjuguide.....	29.
7.2 Vedlegg: Medstudentens intervjuguide.....	31.
7.3 Trygghetssirkelen.....	32.

1.0 INNLEDNING

1.1 Presentasjon av problemstilling og tema

Temaet som jeg har valgt å skrive om er trygghet og tilknytning. Grunnen til at jeg har valgt dette temaet er fordi jeg synes det er spennende og interessant, men også fordi jeg har liten erfaring med selve oppstarten i barnehagen fra før av. Vi har alltid vært i praksis på et tidspunkt der ingen nye barn starter i barnehagen. Dette er et tema som diskuteres både i media, debatter mellom fagfolk og forskere men også mødre med barn som skal starte i barnehagen til høsten. Mange barn starter forholdsvis tidlig i barnehagen, permisjonen er ferdig og mor og far må tilbake til jobb. Man kan stille seg spørsmål om dette er til barnets beste. Spørsmålet da er hvordan personalet legger tilrette for at barna skal ha det best mulig i barnehagen.

Som ansatt i barnehagen er dette noe som man må forholde seg til og det stilles også større krav om kompetanse om de yngste barna, deres forutsetninger og behov. Barnas oppstart i barnehagen er viktig og har en betydning videre i barnehageårene.

Jeg har derfor valgt å skrive om hvordan personalet tilrettelegger for en trygg tilknytning i oppstartfasen. I denne oppgaven er jeg ikke ute etter å sette to streker under et svar men jeg ønsker å få innsikt i hvordan personalet jobber med å tilrettelegge for en trygg oppstart i barnehagen. Jeg ønsker også å få høre deres meninger og synspunkter. Ut i fra dette har jeg valgt å formulere problemstillingen slik:

Hvordan kan personalet tilrettelegge for en trygg tilknytning for de minste barna i oppstartsfasen ?

1.2 Oppgavens disposisjon

Jeg har valgt å dele inn oppgaven i 5 deler, der den første delen begynner med å presentere aktuell teori for min problemstilling. Jeg har to temaer som går igjen i hele oppgaven, temaene er trygghet og tilknytning. Grunnen til at jeg har valgt teori om trygghet og tilknytning er fordi den er mest aktuell for å kunne svare på problemstillingen, men også fordi den er aktuell med tanke på det informantene snakket om i intervjuet. Videre i oppgaven beskriver jeg den metoden som jeg har valgt å støtte meg til, før jeg så går videre til funn og drøftingsdel. I funn og drøftingsdelen vil jeg få mere innsikt i hvordan personalet jobber for å tilrettelegge for en trygg tilknytning i oppstartsfasen. Som sagt tidligere er jeg ikke ut etter å finne et svar som jeg kan sette to streker under, men ett innblikk i hvordan personalet gjør det. Helt til slutt i oppgaven kommer en kort avslutning.

2.0 TEORIDEL

2.1 Trygghet

«Trygghet hører med til de grunnleggende behov, som mat, søvn, kjærighet og involvering. Trygghet er avgjørende for så vel barns som voksnes trivsel, utvikling og læring.» (Andersen, Gundelach & Rasmussen, 2009, s.19) Vi som voksne må legge til rette for en pedagogikk som skaper trygge rammer og trygge måter å være sammen på til daglig. Det er vanskelig å definere eksakt hva trygghet er, det varierer fra barn til barn hva som er trygt for dem. Noen kjennetegn på at barnet er trygt er; når barnet har en sikker base hos sine nære voksne, at det har en følelse av grunnleggende sikkerhet og tillit til sin omverden, at foreldrene er lydhøre og tilgjengelige og at de voksne er i stand til å lese barnets signaler og reagere hensiktsmessig på dem. (Andersen, Gundelach & Rasmussen, 2009, s.19-20)

De første leveårene utvikler barnets følelsesliv seg voldsomt, trivsel og trygghet handler om følelser. (Andersen, Gundelach & Rasmussen, 2009, s.25) Det stilles spesielle krav til de ansattes oppmerksomhet og profesjonalitet når et barn skal begynne i barnehagen, fordi det er en følsom og sårbar tid. (Andersen, Gundelach & Rasmussen, 2009, s.28) Foreldrene må vise barnet at det er trygt å være i barnehagen og det kan stole på de voksne som er der, barnet vil da ha en bedre forutsetning for å falle til ro. En betingelse for trygghet er at de voksne hører barnets signaler slik at det får en opplevelse av at barnehagen er et trygt sted å være. Det blir ingen trivsel og glede uten grunnleggende trygghet. (ibid, s30-31)

2.2 Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen viser oss hvordan de grunnleggende behovene henger sammen, den bygger på mange års forskning om tilknytningsbegrepet. Helt nederst i modellen ser vi tilknytningsbehovet, barnets avhengighet og beskyttelsesbehov. Det dreier seg om barnets behov når det trenger nærhet eller hjelp med følelser. Helt øverst i sirkelen handler om når barnet lærer om å utforske verden. Jeg skal nå gå litt nærmere inn på dette. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.25)

Oppe i sirkelen kan vi se at barnet vil utforske verden rundt seg. Ved at barnet får utforske utvikles barnets nysgjerrighet på resten av verden og menneskene i den. Det er viktige og grunnleggende å være nysgjerrig, om nysgjerrigheten begrenses vil gleden av livet begrenses. Det er nysgjerrigheten som gjør at vi stadig mestrer. Når barnet begynner å utforske verden begynner barnet å utvikle en selvstendighet, en indre følelse av at det kan påvirke og en opplevelse av indre trygghet. Selv om barnet er oppe i sirkelen har det behov for voksne, selv om mange ikke tror det. (ibid)

Hva er det barnet trenger når det er oppe i sirkelen? Barnet trenger at du passer på det, først og

fremst sørger for at barnets fysiske sikkerhet når det utforsker. Vite at barnet leker på trygge steder og ser dem om det skulle være noe som er farlig for dem. Selv om man følger med barnet når det leker er det viktig at vi ser på det barnet gjør. Ved at man viser barnet at man følger med på det når det leker gir de en viktig kraft til å fortsette å være nysgjerrig og leke videre. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.26) Blikkontakt, tilstedeværelse, kommentarer du gir øker barnets vitalitet. (ibid) Som voksen er det også viktig at man viser at man gleder seg over barnet. At man smiler til barnet, sier godord, stryker barnet på kinnet får også barnet til å fortsette å utforske videre. Barnet får mere tro på seg selv. Når barnet utforsker og det er noe som barnet ikke mestrer eller strever med, må vi hjelpe dem til å holde ut og ikke gi opp. Det kan være til stor hjelp at barnet blir forstått, og evt spørre om det trenger hjelp og veilede dem. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.27) Helt tilslutt er det viktig å ha det fint sammen med barnet. Gjøre noe sammen og oppleve felles glede. Å oppleve glede er viktig for barnas utvikling, det er en viktig del av tryggheten og det stimulerer hjernens utvikling hos barnet. Glede binder oss sammen. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.28)

Nede i sirkelen har barnet behov for nærhet og hjelp til å organisere følelsene sine. Altså tilknytningbehovet. Når barnet leker trenger det noen ganger å «lades». Barn trenger kontakt eller nærhet for å stabiliseres, for å kunne leke og lære. Når barnet trenger dette behovet vil det komme til deg, før det så går å leker igjen. Det kan skje på mange måter, bare ved hjelp av et smil, få sitte på fanget, holde rundt barnet eller bare en liten medfølende kommentar. De største barna har ikke like stort behov for dette som de aller minste. De blir raskere urolig uten voksenkontakt over tid, det kan være bare for noe lite eller noe større. Hvis barnet slår seg eller er sliten vil barnet ha behov for kontakt og nærhet før det kan leke videre. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.29)

Barn trenger å få fylt opp den emosjonelle koppen. Barn som har tom kopp eller lades for lite, kan bli urolige, sutrete, misfornøyde og sinte. Eller de kan reagere med å trekke seg mer inn i seg selv og bli passive. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.29)

Hva er det barnet trenger når det er nede i sirkelen? Når barnet er nede i sirkelen er de redde, lei seg eller usikre noe som de ikke er oppe i sirkelen. Barn trenger å kjenne på at en voksen er der og beskytter dem. Noen barn vegrer seg for å gå i barnehagen, dette kan handle om at det ikke føler seg trygt eller at det føler seg ubeskyttet. Barnet savner mere beskyttelse og nærhet. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.32) Barn som er nede i sirkelen vil også kunne søke voksen når det

har skjedd noe spesielt. Å trøste et barn som er redd kan være vanskeligere enn å trøste et barn som ikke er det. «Vår tilgjengelighet kan være avgjørende for om barna bruker oss til trøst eller ikke.» (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.33) Barn vil velge de som er tilgjengelige og som ser dem når de trenger trøst. Å glede seg over barnet og vise det godhet er like viktig i nederst i sirkelen. Grunnen til det er at vi voksne noen ganger kan vise følelser som frustrasjon, oppgitthet og irritasjon. (ibid) Barn har behov for en voksen som kan hjelpe dem med å organisere følelsene sine. Barnet trenger noen som forstår deres følelser og kan leve seg inn i deres situasjon. Ved bevegelser og ord, berøring og ansiktsuttrykk kan vi vise barnet at vi forstår hvordan det har det. «Å organisere følelsene til barn handler både om å dele og å anerkjenne, men det kan også innebære å hjelpe barna å sette ord på det de kjenner.» (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.37) Ved at man hjelper barna med å organisere følelsene sine vil de lære at det er trygt å dele følelser og på sikt lære å regulere eller roe seg selv følelsesmessig. (ibid)

Noen ganger vil barn gi utydelige signaler og det er vanskelig å forstå dem innenfra. Barn trenger å bli møtt nede i sirkelen, selv om de kanskje ikke vil ha noen trøst fra den voksne. Den voksne må gi trøst og nærhet på en respektfull og sensitiv måte. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.38)

2.3 Tilknytning

Det er mange ulike betydninger for hva tilknytning er. John Bowlby (1907 – 1990) var en teoribygger, han var tilknytningsteoriens grunnlegger og viste hvordan tilknytningsrelasjoner mellom barn og omsorgspersoner er avgjørende for utvikling av barnets personlighet.

Tilknytning er hos Bowlby et medfødt atferdsystem som regulerer barnets atferd i samspill med omsorgspersonen, og hvor den voksne med sin mer integrerte og modne struktur stabiliserer barnet og gir det en beskyttelse som øker dets overlevelsesmuligheter. (Hart & Schwartz, 2009, s.65)

I det første leveåret er en av de sentrale utviklingsoppgavene å knytte seg til en eller flere nære voksenpersoner. Drugli (2010) sier at man tidligere trodde at barn bare kunne knytte seg til en person, men etter hvert fant forskere ut at barna kan knytte seg til flere personer som står dem nære. De knytter seg til personer som gir den fysiske og emosjonelle omsorg, er stabilt tilstede i deres liv og som vil inngå i en nær og positiv relasjon til dem. (Drugli, 2010, s.21)

Mange barn starter tidlig i barnehagen og flere og flere starter i den perioden hvor de er sårbare når det gjelder atskillelse. Barnet forstår ikke hva som hender når foreldrene forlater dem, de har begrensede kognitive forutsetninger, de har heller ikke noe særlig stor evne til å regulere følelsene

sine. (Drugli, 2010, s.34) Barna har derfor behov for en omsorgsperson som forstår dem og kan hjelpe dem med å regulere følelsene sine og hjelpe dem med å falle tilbake til den tryggheten slik at de ikke blir værende i en tilstand av stress. (ibid)

Tilvenningperioden er derfor veldig sentral for å trygge barna på personene som er i barnehagen. Drugli (2010) sier noe om at det er viktig at barnehagen legger vekt på å etablere en trygg relasjon mellom minst en i personalet og barnet før foreldrene lar barnet være uten dem der. Etter at barnet er trygg til den ene må personalet jobbe aktivt for å trygge barnet på de andre i personalet, slik at det ikke har bare en person som det er trygg på. (Drugli, 2010, s.34) Rutter (2006) sier at barn bør ha etablert trygge tilknytningsrelasjoner innen de er fylt to år. Hun mener også at de to første årene er en sårbar periode når det gjelder tilknytning. Hvis barnet har etablert en trygg tilknytning til enten en eller flere stabile voksenpersoner innen det er to år, vil ikke være like sårbare når det gjelder senere ustabilitet i nære relasjoner. (Drugli, 2010, s.35) Ved at man inngår i en nær tilknytningsrelasjon til små barn i barnehagen gjør at de blir ikke like sårbare ved ustabile nære relasjoner senere. Ved at man legger tilrette for en trygg tilknytning blir dette et godt utgangspunkt for den videre utviklingen i barnets liv. (ibid)

2.3.1 Trygg og utrygg tilknytning

«Kvaliteten på samspillet mellom barn og omsorgsgiver vil avgjøre om tilknytningen mellom partene vil utvikle seg til å bli trygg eller utrygg (Smith, 2002). (Drugli, 2010, s.27)

Psykologen Mary Ainsworth fant tre tilknytningsmønstre gjennom sin forskning. Man betegner tilknytningsmønstrene som trygg og utrygg, et trygt og to utrygge. De to utrygge mønstrene omtales som utrygg ambivalent og utrygg unnvikende tilknytning. (Hart & Schwartz, 2009, s.79) Bowlby bygger videre på dette ved å inkludere sin nyere forskningsresultater, jeg vil nå se litt nærmere på de ulike tilknytningsmønstrene.

Den første tilknytningsmønsteret er *den trygge tilknytningen*. Barn som er trygge vil kunne søke trøst og hjelp når det trenger det til den trygge basen. Barnet takler stress og tap bedre i dette mønsteret. Omsorgspersonene står til disposisjon til barnet når det trengs og er mere mottakelige for barnets signaler og handler omsorgsfullt ovenfor barnet når det trenger trøst og beskyttelse. (Hart & Schwartz, 2009, s.79) Det andre tilknytningsmønsteret er *det utrygge ambivalente tilknytningsmønsteret*. Man kan kalle dette mønsteret for det engstelig klamrende, barnet er anspent, kronisk usikkert og engstelig for atskillelse og konstant søker nærhet, uten at det gir barnet noen form for trygghet og tilfredsstillelse. Barn på dette stadiet blir lett overveldet av sine følelser og kan vise mye sinne samtidig som det klamrer seg til den voksne. Barnet har vanskeligheter for å bruke

de voksne som omsorgspersoner. Barn i dette mønsteret har opplevd mye ustabilitet med omsorgspersonene eller hvor det har vært mye fysisk atskillelse. (Hart & Schwartz, 2009, s.80) Det tredje tilknytningsmønsteret er *det utrygge unnvikende tilknytningsmønsteret*. Dette mønsteret kjennetegnes ved at barnet unngår nærhet og unnlater å søke relevant trøst når det blir utrygt eller redd. Barnet unnlater å vise sine egne behov og holder seg opptatt med leker eller andre ting. Dette mønsteret er typisk i familier hvor omsorgspersonene er avvisende eller ikke står emosjonelt til disposisjon for barnet. (Hart & Schwartz, 2009, s.80)

Senere forskning har vist til et fjerde mønster som betegnes som *desorganisert tilknytning*. Dette mønsteret er typisk i familier hvor det forekommer fysisk mishandling, psykisk sykdom eller seksuelt misbruk. Dette mønsteret kjennetegnes ved at barnet har en atferd som er motstridende eller vanskelig å forstå. Som for eksempel overdreven omsorg eller sinne. (Hart & Schwartz, 2009, s.81)

2.3.2 Trygg voksenrelasjon

Drugli (2010) hevder at personalets samspill med barna er det som gir barnehagen konkret innhold og kvalitet, personalet er barnehagens viktigste ressurs. Personalet i barnehagen må yte omsorg, samarbeide og lære bort, administrere, man må beherske mange ulike roller i jobbhverdagen. (Drugli, 2010, s.79) En viktig forutsetning for å gjøre en god jobb med de minste barna er å etablere relasjoner preget av nærhet, omsorg og tilknytning. De voksnes omsorgsevne er særlig viktig i arbeid med de minste barna.

«Det er godt dokumentert at positive og nære relasjoner mellom barn og voksne er av stor betydning for barns trivsel og utvikling både i barnehagen og skolen (Pianta 1999).» (Drugli, 2010, s.80) Små barn trenger en voksen som kan delta i relasjoner med dem, hver relasjon som barnet inngår i vil ha betydning for hvordan det fungerer og trives i øyeblikket og legge grunnlag for den videre utviklingen. Det er viktig for de minste barna at de møter voksne som kan være betydningsfulle og inngå i nære relasjoner til dem. Desto tryggere og bedre relasjonen er mellom barn og voksen, jo større betydning får den for barnet. (Drugli, 2010, s.80)

«Gode relasjoner mellom barn og personale vil gi barnet positive erfaringer som kan få effekter på lang sikt ved at de veves sammen med nye positive erfaringer, for eksempel i skolen (Hamre og Pianta, 2001).» (Drugli, 2010, s.81) Gode relasjoner mellom barn og voksne kan bidra til å forebygge en negativ utvikling hos barn i risikogrupper. Slike gode relasjoner i barnehagen vil være med på å sikre at barnets hverdagsliv i barnehagen blir kvalitativt godt. «De vanlige og daglige samspillsituasjonene blir en arena for påfyll av positive sosioemosjonelle erfaringer, læring, mestring og utvikling.» (Drugli, 2010, s.81)

Et godt samspill mellom barn og voksen vil øke den voksnes motivasjon til å inngå i positive relasjoner med barnet og ta seg godt av det. Grunnen til det er at samværet blir tilfredsstillende også for den voksne. (Lynch og Cicchetti, 1992 i Drugli, 2010)

Nære relasjoner er positive relasjoner som er preget av varme, deling av positive følelser, omsorg og en åpen kommunikasjon mellom barn og personale. Barnet vil se på den voksne som en støttende og trygg ressurs, men også være et godt utgangspunkt for mestring og læring i barnehagen. (Drugli, 2010, s.85)

2.3.3 Primærkontakt

«Hensikten med modellen var opprinnelig å legge til rette for tilknytningsrelasjoner mellom personale og barn. Lind (1990) hevder at det fremmer trygghet for barnet å vite hvem «deres» voksne på avdelingen er.» (Drugli, 2010, 108) Som primærkontakt har man ansvar for noen av barna på avdelingen, når deres barn starter i barnehagen har primærkontakten ansvar for kontakten med barnet i oppstartsfasen. Når den voksne kan konsentrere seg om noen barn på avdelingen er det en større sannsynlighet for at det utvikles en god og nær relasjon. Når barnet da har klart å utvikle trygge relasjoner til primærkontakten, kan barnet bruke denne tryggheten til å utforske andre relasjoner og miljøet i barnehagen. Ofte har barnet en primærkontakt og en sekundærkontakt, slik at hvis primærkontakten er borte er sekundærkontakten tilgjengelig for barnet. For noen barnehager blir dette for ressurskrevende og legger vekt på at barnet skal bli kjent med alle på avdelingen, slik at det ikke blir så sårbart når primærkontakten er borte. (Drugli, 2010, s.108)

2.4 Foreldresamarbeid

I rammeplanen står det: «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s.18) Ved regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles kan man kalle for et samarbeid. Det skal drøftes spørsmål knyttet til barnets trivsel og utvikling og barnehagens pedagogiske virksomhet. Samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på åpenhet og tillit, foreldrene må kunne stole på at de kan ta opp ting som opptar dem i forhold til barnet og barnehagen. Vi har alle en felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. «Foreldrene må kunne være trygge på at barna deres blir sett og respektert og får delta i et fellesskap som gjør dem godt.» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s.20)

Abrahamsen (1997) sier noe om at foreldrene må erfare at barnehagepersonalet er pålitelige omsorgspersoner for deres barn. Kontaktperson systemet er en ordning som sørger for at hvert enkelt barn blir sett. «Foreldrene har overlatt omsorgen for det aller kjæreste de har til barnehagen.»

(Abrahamsen, 1997, s.22) Mange av foreldrene kan kjenne på en uro og skyldfølelse, det er derfor viktig for samarbeidet mellom barnehage og hjemmet at foreldrene føler at barnet deres blir sett og forstått. Foreldrene vil dermed føle det bedre selv. (Abrahamsen, 1997, s.22)

Noen foreldre trenger lengre innkjøringsperiode for å kunne se at barnet deres har det bra i barnehagen, som en bekreftelse på at det trives og finner seg til rette. Mens andre foreldre trekker seg for fort tilbake og må minnes på at det er viktig at de deltar aktivt i barnas oppstart, slik at barnet er trygg før foreldrene forlater det. (Drugli, 2010, s.123) Det kan være utfordrende å håndtere både foreldrene og barnets behov i oppstartsfasen, åpen kommunikasjon vil derfor være et viktig nøkkelord til et godt samarbeid i denne perioden. (ibid.)

Før barnet starter i barnehagen er det mange barnehager som har som rutine å sende en enkel og hyggelig informasjon til foreldrene om barnehagen, avdelingen, de som jobber der, litt om rutiner osv.. For mange av foreldrene er dette en viktig informasjon som gjør at de føler seg tryggere når de kommer til barnehagen, spesielt de foreldrene som har barn for første gang i barnehagen. Da vil samarbeidet mellom barnehagen og hjem være bedre rustet. (Drugli, 2010, s.143)

Drugli (2010) hevder at den daglige uformelle kontakten utgjør et godt samarbeid mellom foreldrene og personalet i barnehagen. «Selv om forskning har vist at kommunikasjon mellom foreldrene og personalet i bringe- og hentesituasjoner kan være hastig og relativt overfladisk (Shpancer, 2002), har andre studier vist at denne formen for kommunikasjon er svært sentral for å kunne etablere og vedlikeholde en god relasjon mellom foreldrene og personale (Reedy og McGrath, 2010).» (Drugli, 2010, s.134-135)

Å fortelle foreldrene hva barnet har gjort i løpet av dagen utgjør en viktig base for samarbeid. Den daglige kontakten gjør også at man blir mere kjent med hverandre noe som er veldig viktig med tanke på tillit partene imellom. (Drugli, 2010, s.135) Får å få denne tilliten må man gjøre et godt inntrykk både som person og når det gjelder faglig kompetanse. Personalet må by på seg selv og dele sin fagkompetanse i møte med foreldrene. Man må også vise interesse for foreldrenes kunnskap og perspektiv. (Drugli, 2010, s.135)

2.4.1 Overgangen mellom hjemmet og barnehagen

Å gå fra å være hjemme med mor eller far og til å gå i barnehage sammen med helt nye mennesker er en stor overgang for et lite barn. Barn blir mye mere urolige av overgangssituasjoner enn oss voksne fordi nervesystemet enda ikke er ferdigutviklet. Noen barn trives raskt i barnehagen og har ikke noen store problemer med å bli trygg på den nye tilværelsen og de andre menneskene i barnehagen. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.100-101) En forutsetning for en trivsel er

at barnet har en trygg voksne å gå til, minst en kontaktperson i barnehagen.

Kanskje har dere erfart at barnet til en viss grad utgjør denne jobben selv, ved å søke mer mot én bestemt voksen i barnehagen enn andre. Ved valg av kontaktperson er det klokt å ta hensyn til slike klare ønsker hos barnet. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.101)

Før barnet begynner i barnehagen er det mer forutsigbart om én bestemt voksen tar imot og blir kjent med barnet fra første dag, men om barnet skulle ville gå til en annen kan det være mulighet for bytte av kontaktperson. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.101)

Før barnet starter i barnehagen er det vanlig at barnehagen har oppstartssamtale med foreldrene. Barnehagen får vite mere om barnet og utveksle viktig informasjon. På denne måten kan de møte barnets behov i barnehagen og hjelpe det med å skape en sammenheng mellom barnehage og hjemmet. Foreldrene får også mulighet til å stille spørsmål til barnehagen i samtalen. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen blir bedre når barnehagen vet om eventuelle sårbare sider ved barnet og tilvenningsperioden blir bedre. Temaer som blir tatt opp i en oppstartssamtale kan for eksempel være; generelt om barnet, hva barnet liker å holde på med, om barnet har en koseklut eller bamse osv, måltid, soving osv... (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.102)

«Både leder for avdelingen og barnets tilknytnings- og kontaktperson bør være til stede under denne samtalen. Det er trygt for foreldrene, og når det er trygt for foreldrene, er sjansen større for at det er trygt for barnet.» (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.102)

Det er viktig at man lytter til det foreldrene vil fortelle og deres behov. «Målet er at foreldrene skal kunne få formidle spesielle omstendigheter rundt barnet, og at personalet gjennom dette skal kunne få en plattform for omsorg og samarbeid.» (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.103) Etter at barnet har gått en stund i barnehagen og man har blitt mere kjent med barnet, kan det være lurt å ha en ny samtale. (ibid)

Når barnets første dag i barnehagen kommer er det viktig at det blir godt kjent med kontaktpersonene med mor eller far som en trygg base. Det er viktig at foreldrene ikke forlater avdelingen før barnet er trygg på kontakten sin. Når barnet har blitt trygg på kontaktpersonen blir det enklere å bli kjent med de andre barna og de voksne på avdelingen. Videre i barnehagetiden er det viktig at kontaktpersonen følger barnet de første årene. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013, s.104)

2.4.2 Overgangsobjekt

Winnicott hevder at barn trenger hjelp og forståelse fra oss voksne for å kunne holde de «indre bildene» av foreldrene levende over lengre tid, som for eksempel gjennom en hel barnehagedag. Dette kan for eksempel være hjelp som å snakke jevnlig om foreldrene til barnet, se på bilder av dem eller opprettholde rutiner og ritualer som barnet er vant til hjemmefra. Noe annet som kan hjelpe barnehagebarna er at de får ta med seg noe annet i barnehagen som har en ekstra verdi for dem. Dette kan for eksempel være et leketøy eller et kosedyr. (Abrahamsen, 2005, s.66)

Disse faktorene er med på å holde de «indre bildene» fra foreldrene levende for barnet i barnehagen, fordi det minner om det gode de har der hjemme. Winnicott kaller dette for et overgangsobjekt, det vil si når en av disse tingene får en helt spesiell følelsesmessig verdi for barnet. Et overgangsobjekt kan for eksempel være en sutteklut eller koseklut, smokk eller tommelfinger, bamse, mykt teppe eller noe som tilhører foreldrene som et skjerf. (ibid)

I mange av overgangssituasjonene finner små barn trøst og beroligelse i overgangsobjektene. Overgangsobjektene hjelper barnet når det skal sove, når det er lei seg eller har det vondt eller når fraværet av omsorgspersonene oppleves vanskelig og tung. (Abrahamsen, 2005, s.67)

2.4.3 Atskillelse

I følge Bowlby (1987 (1973), (1989) må betydningen av barns atskillelse fra sine nære omsorgspersoner alltid ses på bakgrunn av barnets grad av tilknytning til de samme personer. Barnets kvalitet på de emosjonelle bånd som finnes mellom barnet og de voksne som har omsorgen for det, kan vi se på barnets reaksjon ved atskillelse fra omsorgspersonene. (Abrahamsen, 2011, s.134) Det er helt naturlig for barn helt opp til 3-årsalderen å protestere på atskillelse fra omsorgspersonen hevder Bowlby. Han mener også at det i mange tilfeller må ses på som psykisk sunt for barnet. Grunnen til det er fordi det har en betydning for barnet hvem det er sammen med. «Barnet diskriminerer mellom personer og tenkes dermed å ha oppnådd en verdifull tilknytning til sine nære omsorgspersoner som en kvalitativt annerledes enn til andre som omgir barnet.» (ibid) Bowlby anser angst som grunnleggende menneskelig når oppfatningen av det å være alene og atskilt fra tilknytningspersonen. (Hart & Schwartz, 2009, s.88)

Drugli (2010) hevder at det er dokumentert at det kan oppleves som stressende for små barn å bli daglig atskilt fra foreldrene sine. Barnehagene bør derfor være generelt opptatt av å lage gode rutiner rundt bringesituasjoner for å gi barnet en god start på dagen i barnehagen. Foreldrene og personalet må kunne samarbeide i denne sårbare perioden. (Drugli, 2010, s.135-136)

Drugli (2010) påstår at noen forskere fant ut at det økte stress hos barnet når personalet strakte ut

armene for å overta barnet fra foreldrene før de var klar for det. Barnet fanger opp denne motstanden fra foreldrene selv om foreldrene ikke sier noe. Dette førte mye til gråt og ytterlige vansker i bringesituasjonen. Det er også funnet at personalet prøver seg på ulike måter for distraksjonsstrategier som et forsøk på å redusere barnas negative reaksjon på at foreldrene forlater dem. (Drugli, 2010, s.136)

For å lette denne overgangen er det viktig at personalet tar seg god tid til å snakke med foreldrene om hva barnet trenger fra både foreldrene og personalet, og hva de tenker om bringesituasjonen når et barn begynner i barnehagen. (Drugli, 2010, s.138)

3.0 METODE

3.1 Metodebeskrivelse

«Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap.» (Dalland, 2012, s.111) Dalland referere også til sosiologen Vilhelm Aubert sitt sitat:

En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder. (1985, s.195)

Videre sier Dalland at metoden er redskapet som vi må bruke for å undersøke. Metoden hjelper oss til å finne den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår. (Dalland, 2012, s.112)

Metode er viktig for å finne den informasjonen og svarene man trenger for å få svar på problemstillingen man har gjort seg. Metoden som man velger har en stor betydning for de funnen man ønsker å få.

«Begrunnelse for å velge én bestemt metode er at vi mener den vil gi oss gode data og belyse spørsmålet vårt på en faglig interessant måte.» (Dalland, 2012, s.111)

Det finnes flere typer metoder for å kunne samle inn data, men det er to metoder som man tar utgangspunkt i, kvalitativ og kvantitativ metode.

3.2 Kvalitativ metode

Man skiller mellom to hovedtyper av metoder innenfor forskning og innsamling av data, kvalitativ og kvantitativ metode. «De kvantitative metodene har den fordelen at den gir data i form av målbare enheter.» (Dalland, 2012, s.112) Jeg har valgt å legge vekt på den kvalitative metoden, da jeg har valgt å bruke intervju til innsamling av data. «De kvalitative metodene tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle» (Dalland, 2012, s.112) Den kvalitative metoden går mere i dybden, man får mange opplysninger om få undersøkelseenheter. (Dalland, 2012, s.113) Man undersøker noe som ikke lar seg tallfeste eller måle, derfor har jeg valgt kvalitativ metode. Jeg vil gå mere i dybden enn i bredden, der jeg ut i fra denne forskningen ønsker å vite mere om informantenes meninger og synspunkt. Jeg mener at den kvalitative metoden kan gi meg de svarene som jeg ønsker å få. Ved å bruke den kvalitative metoden skal jeg få mere innsikt i hvordan personalet jobber for å skape en trygg og god oppstartsfase i barnehagen. For å få denne informasjonen har jeg valgt å bruke intervju som innsamlingsstrategi.

3.3 Intervju som innsamlingsstrategi

«Kvalitativ data kan være intervjudata, observasjonsdata, tekst og dokumenter, og lyd- og billedopptak» (Silverman 2001, her; Johannessen og Tuft 2002, Larsen, 2007, s.82) Larsen (2007) påpeker at det er kvalitative intervjuer og observasjoner som er de mest brukte. For å få svar på min problemstilling var det aktuelt å bruke intervju for å innsamle data.

«Et intervju er bokstavelig talt et *inter view*, en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap. Et forskningsintervju handler ofte om å innhente beskrivelser fra den intervjuedes livsverden for så å beskrive og tolke det som blir fortalt.» (Løkken og Søbstad, 2006, s.116) Ved å velge intervju som forskningsmetode får man vite mere om informantens erfaringer og meninger og man kan dermed stille oppfølgingsspørsmål om det er behov for det. I et intervju er det mulighet for å rette opp i misforståelser om det skulle forekomme. Man kan også tolke en del ut i fra måten folk sier ting på. Løkken og Søbstad (2006) sier at intervjuet kan gi en dybde som observasjonene ikke kan gi.

«Et kvalitativt intervju kjennetegnes ved at informanten selv formulerer sine svar. Intervjuet kan også være ustrukturert, altså at det ikke er ferdig formulerte spørsmål som forskeren går igjennom i intervjuet.» (Larsen, 2007, s.82) Når man bruker et ustrukturert intervju bruker man det man som regel kaller for intervjuguide. Intervjuguide er en liste med spørsmål eller stikkord man bruker som hjelp under intervjuet. Den som intervjuer skal ikke å styre intervjuet for mye ved at man har slike spørsmål eller stikkord kan informanten snakke mere fritt om de aktuelle temaene. (Larsen, 2007, s.83)

Løkken og Søbstad (2006) mener at lydopptak er den mest nyttige måten å hente inn informasjon på. Man kan da konsentrere seg mere om hva informanten sier, stille gode oppfølgingsspørsmål, ha blikkontakt og se hva som skjer av ikke-verbal kommunikasjon underveis. Kvaliteten på intervjuet blir dermed bedre. Jeg hadde først tenkt å notere underveis i intervjuet samtidig som jeg brukte lydopptaker, men fant ut at det var bedre å konsentrere meg om å lytte enn å skrive notater.

3.4 Etske retningslinjer

«Forskningsetikk er et område av etikken som har med planlegging, gjennomføring og rapportering av forskning å gjøre. Det handler om å ivareta personvernet og sikre troverdighet av forskningsresultater.» (Dalland, 2012, s.96) Etikk handler om normer og verdier, hva som er riktig og god livsførsel. (ibid, s.96) I følge Dalland skal etikken gi oss veiledning og grunnlag for vurderinger før vi handler overfor vanskelige avgjørelser i livet. Når man jobber med forskning er det viktig å ta hensyn til de etske retningslinjene. Forskningsetikk handler om å ivareta

personvernet til informanten og sikre troverdigheten av forskningsresultatene. (Dalland, 2012, s.96) Før intervjuet spurte jeg informanten om det var greit at jeg brukte lydopptak under samtalen, som er etisk rett å gjøre. Før intervjuet startet presiserte jeg overfor informanten at hun og all data jeg samler inn blir anonymisert. Etter intervjuet må lydopptak slettes eller makuleres, dette må gjøres for å ivareta enkeltpersoners anonymitet. (Dalland, 2012, s.103) Jeg mener det er viktig at informanten vet at hun blir anonymisert i min forskning og er klar over min taushetsplikt. Dermed vil personer i min oppgave bli anonymisert og beskrevet med fiktive navn.

3.5 Kritisk syn på metoden

Ved bruk av kvalitativ metode kan det oppstå feilkilder, det kan for eksempel være sentrale variabler som vi ikke har tatt med som kunne vært med på å forklare funnene våre. (Larsen, 2007, s.104) Feilkilder kan være noe som har forstyrret informantene, det kan være konteksten som intervjuet skjer i som lyder fra utsiden, telefoner, personer som kommer inn på rommet, spørsmålsformuleringer, rekkefølgen på det som tas opp eller følsomme spørsmål. Under intervjuet satt vi inne på møterommet til barnehagen. Jeg fikk erfare at det var personer som åpnet døren inn til rommet og forstyrret oss i intervjuet, informanten klarte å hentet seg fort inn og fortelle videre.

Det er både ulemper og fordeler ved kvalitative metoder. Fordelene ved kvalitative undersøkelser er at man møter informantene ansikt til ansikt, man kan gå i dybden når det er nødvendig og man får en bedre helhetsforståelse, man kan stille oppfølgingsspørsmål, informanten kan snakke mere fritt og rydde unna misforståelser. (Larsen, 2007, s.26) Ulempene ved kvalitative undersøkelser er at det er mere tidkrevende å behandle det innsamlede datamaterialet og få en god oversikt over dataene. En annen ulempe kan være at det er vanskelig å være ærlig og gi de rette svarene når intervjuer sitter overfor deg. Larsen (2007) sier at det er en ulempe at folk ikke alltid snakker sant i slike metoder. En annen ulempe kan være at intervjueren kan påvirke de svarene hun får, altså informanten kan svare det hun tror intervjuer vil at hun skal svare. Det innsamlede informasjonen er ikke da verdifull for intervjuer. (Larsen, 2007, s. 26-27)

Min informant tok seg god tid til å svare på spørsmålene med utfyllende svar. Til mitt intervju hadde ikke jeg og informanten satt av en begrenset tid på forhånd, men brukte den tiden det tok. Jeg mener at den metoden som jeg har valgt var veldig relevant men tanke på min problemstilling. Det ville vært litt vanskelig å fått observert oppstartsfasen når dette som regel skjer på høsten. Hvis jeg skulle skrevet denne oppgaven på høsten ville det vært aktuelt å brukt observasjon som metode. Da kunne jeg sett nøyere på hvordan de jobber med oppstartsfasen og eventuelt fått gode praksisfortellinger.

3.6 Arbeidsprosessen

Før jeg begynte å skrive selve intervjuguiden måtte jeg lese litt teori slik at jeg hadde en liten formening om hvilke spørsmål som kunne være mest aktuelt å bruke. Til innsamling av data har jeg valgt å samarbeide med en medstudent, der vi tok et intervju hver. Grunnen til at vi valgte å samarbeide var fordi vi skriver om samme tema, og det ble mindre arbeid med innhenting av informasjon. Vi har to forskjellige intervjuguider, men stort sett samme spørsmål.

Jeg fant fort ut at det kunne være greit å dele intervjuguiden opp i temaer som oppstart, trygghet og foreldresamarbeid. Grunnen til det var at jeg syntes disse temaene var mest aktuelle for å kunne få noe av de svarene som jeg trenger for å svare på problemstillingen. Da intervjuguiden var ferdig sendte jeg den inn til informanten slik at hun kunne se på den i forkant av intervjuet.

Siden jeg var kjent med barnehagen på forhånd var jeg bevisst hvilket rom som jeg ville at intervjuet skulle være på. Når man skal intervju noen og samtidig kunne ta opptak av det den andre personen sier er det viktig å kunne sitte uforstyrret. Derfor valgte vi å sitte på barnehagens møterom som ligger litt avskjermet til i forhold til avdelingene. Siden informanten jobber på en småbarnsavdeling måtte vi gjennomføre intervjuet når barna sover, slik at vi kunne bruke den tiden vi trengte uten at det skulle gå utover arbeidet til informanten på avdelingen. Vi brukte en liten time på selve intervjuet som jeg fikk mange gode svar og eksempler ut av. Etter intervjuet startet transkriberingsprosessen. Siden intervjuet varte en hel time ble det mye å transkribere.

3.7 Valg av informanter:

Informant Mari:

Grunnen til at jeg valgte Mari som informanten er fordi jeg har fått inntrykk av at hun har mye erfaring på akkurat dette temaet. Hun har jobbet mange år i barnehage som kan være en viktig forutsetning for min oppgave. Mari er også utdannet førskolelærer ved Dronning Mauds Minne. Jeg vet at barnehagen har jobbet mye med dette temaet, noe som jeg ser på som veldig positivt i forhold til problemstillingen min.

Informant Trude:

Trude har førskolelærerutdanning på Dronning Mauds Minne med fordypning i organisasjon og ledelse. Hun har også tatt en master i pedagogikk i 2012. Hun har jobbet i barnehage i flere år og har dermed mye kunnskap og erfaring om oppstartsfasen. Grunnen til at jeg har valgt Trude er også fordi hun har mye kunnskap og erfaringer som kan være viktig for min oppgave.

4.0 FUNN OG DRØFTING

Som skrevet i metodekapittelet har jeg valgt å bruke et kvalitativ intervju med to pedagogiske ledere, som jeg kaller for Mari og Trude. Jeg har valgt å skrive funn og drøftningsdelen sammen slik at det blir en bedre sammenheng i det jeg skriver. Samtidig slipper jeg å skrive om noe flere ganger. I funn og drøftningsdelen vil jeg prøve å få innblikk i hvordan personalet tilrettelegger for en trygg tilknytning for de minste barna i oppstartsfasen.

4.1 Trygghet

Å begynne å barnehagen er en stor forandring både for barn og foreldre. Barnet skal være flere timer på en plass som det ikke er like godt kjent og med andre voksne som det ikke har så mange relasjoner til. Oppstartsfasen og hvordan barnet blir møtt har stor betydning for barnets trivsel i barnehagen. De to informantene som jeg har intervjuet har mange års erfaring med oppstartsfasen i barnehagen og ulike erfaringer.

Trygghet er et vanskelig begrep og man kan ha ulike syn på hva man legger i ordet trygghet. Mari ser på trygghet som et utgangspunkt for lek og læring. Barnet skal vite at den voksne er der for det og at det er derfor hun er i barnehagen. Hun sier: «Når man er trygg kan man gå ut i verden og lære nye ting, hvis du er utrygg så er det ikke så lett.» Man må ha tillit til den voksne og vite at den voksne er der for barnet. Andersen, Gundelach & Rasmussen (2009) sier noe om at trygghet hører med til de grunnleggende behov, som mat, søvn, kjærlighet og involvering. Trygghet er avgjørende for såvel barns som voksnes trivsel, utvikling og læring. Noen kjennetegner barnet som trygt når det har en sikker base hos sine nære voksne, og at det har en følelse av grunnleggende sikkerhet og tillit til sin omverden at foreldrene er lydhøre og tilgjengelige og at de voksne er i stand til å lese barnets signaler og reagere hensiktsmessig på dem.

4.2 Erfaring og tilrettelegging for trygg tilknytning

Vi har nå sett litt på hva man legger i begrepet trygghet og at trygghet er en viktig forutsetning for at barn skal kunne leke og lære. Men hvordan kan vi tilrettelegge for trygg tilknytning i oppstartsfasen?

Begge informantene sier at det å ta seg god tid til hvert enkelt barn er en viktig forutsetning, bli kjent med barnet og ta tilvenningen gradvis slik at barnet og foreldrene kan bli kjent med dem. Mari ser på trygge tilknytningsrelasjoner som det å være på gulvet med barnet, få opplysninger om barnet, fortelle om barnets dag i barnehagen når de henter, ulike behov som barnet har, når man er nok bemanning på jobb og kan konsentrere seg om barnet ved å sitte på gulvet sammen med det og

utføre den jobben man ønsker å gjøre.

Trude forteller om at vi er alle forskjellige, forskjellige individer. I barnehagen møter vi nye barn og får nye erfaringer som vi tar med oss videre. Med den fagkunnskapen man har finner vi ut hva som er best for hver enkelt barn. Hun sier også at noen barn har det best når de blir skjermet fra andre eller i mindre grupper mens andre trenger alle rundt seg. Hun forteller at man ikke må være en voksen som tramper på barnas grenser og premisser, man vil ikke da kunne få den tilknytningen man ønsker. Barna må få tid til å bli trygge og tillit til andre, både barn og voksne. Det er viktig at de selv får bestemme hvor grensen går. Trude sier det er viktig å ha kjennskap og kunnskap om barn, barnas behov og barnas forutsetninger. Andersen, Gundelach og Rasmussen (2009) sier noe om at det stilles spesielle krav til de ansattes oppmerksomhet og profesjonalitet når et barn skal begynne i barnehagen, fordi det er en følsom og sårbar tid. Som voksen og ansatt i barnehagen må man være mere oppmerksom overfor barnet og være tilgjengelig. Tilvenningsperioden er en sentral tid for å trygge barna på personene som er i barnehagen. På barnehagen til Mari dyrker de ikke primærkontakt systemet, men de kaller den ansvarlige voksen for kontaktperson. I barnehagen til Trude har de primærkontakt. Som primærkontakt har man ansvar for noen av barna på avdelingen, når da deres barn starter i barnehagen har primærkontakten ansvar for kontakten med barnet i oppstartsfasen. (Drugli, 2010, s.108) Mari sier at de ikke bruker primærkontakt systemet fordi de synes at det er viktig få god tilknytning til en voksen og ha sin voksen. Kontaktpersonen er den som tar i mot barnet når det starter i barnehagen og har ansvaret for å følge opp barnet til det er trygt og kan gå fritt omkring og forholde seg til andre voksne. Dette har det et ekstra fokus på gjennom hele året, slik at de er sikret at alle får en trygg oppstart. Drugli (2010) sier at det er viktig at barnehagen legger vekt på å etablere en trygg relasjon mellom minst en i personalet og barnet før foreldrene lar barnet være uten dem der. Etter at barnet er trygg til den ene må personalet jobbe aktivt for å trygge barnet på de andre i personalet, slik at det ikke har bare en person som det er trygg på.

Primærkontakt systemet har ofte en sekundærkontakt, slik at hvis primærkontakten er borte er sekundærkontakten tilgjengelig for barnet. Når man da ikke bruker primærkontakt systemet har man ikke en sekundærkontakt. Da må man være mere fleksibel overfor barnet. Mari snakker mye om det å være fleksibel overfor barnet. Som for eksempel å bytte på vakter, flytter på ubundet tid, flytter på pauser eller unngå pause og heller gå hjem tidligere. «Om man så går til pause må man være innstilt på å måtte gå ut igjen, slik at vi gjør om litt på rutinene våre så det blir til det beste for barnet og foreldrene i oppstartsfasen.» Begge informantene nevner noe om fleksibilitet overfor barnet om det skulle få en bedre kontakt med en annen person enn kontaktpersonen/primærkontakten. Da hender det seg at de må bytte kontaktperson/primærkontakt. «Jeg tenker at det skal være til barnets beste, ikke nødvendigvis for den voksen» sier Mari. Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad (2013) sier også

noe om dette; Før barnet begynner i barnehagen er det mer forutsigbart om én bestemt voksen tar imot og blir kjent med barnet fra første dag, men om barnet skulle ville gå til en annen kan det være mulighet for bytte av kontaktperson. Slik jeg ser det er det ikke stor forskjell mellom en kontaktperson og en primærkontakt. Den eneste forskjellen på primærkontakt systemet og en kontaktperson er at som primærkontakt har man som sagt en sekundærkontakt, noe som de ikke har i barnehagen til Mari. De har mere fokus på å være fleksibel overfor barnet i oppstartsfasen. Men som Drugli (2010) sier kan primærkontaktsystemet være for ressurskrevende for noen barnehager der de heller legger vekt på at barna skal bli kjent med alle på avdelingen, slik at det ikke blir så sårbart når primærkontakten er borte.

Det jeg vil stille spørsmål til er; hvem er det som er kvalifisert til å være kontaktperson for et lite barn, som skal begynne i barnehagen? En kontaktperson er som oftest den som tar seg av oppstartssamtaler og barnet i den første tiden. Hvor mye erfaring har en assistent i forhold til en pedagogisk leder? En person med utdanning om de minste barna vil kunne se barnets behov og forutsetninger på en annen måte enn en assistent. Ville kvaliteten på oppstarten vært bedre om en person med utdanning tok seg av slikt i forhold til en som ikke har utdanning innenfor småbarnspedagogikk?

Mange barn søker til det som Winnicott kaller for et overgangsobjekt. Mari snakket ikke noe særlig om overgangsobjekt. Mens Trude ga meg et godt eksempel der man ser hvor stor betydning den tryggheten er for barnet. Informanten sier: «Barnehagen legger stor vekt på at barna skal få bestemme mye selv i oppstartsfasen. Et barn som begynte på avdelingen ville gjerne ha både vogn, jakke og matboks hele tiden. Han satt rett og slett midt på avdelingen, oppi voggen med jakken over føttene og matboksen i hånden. De andre barna lekte rundt han, han skulle ikke gå fra voggen, jakken og matboksen sin. For oss tok vi det som at voggen var en trygghetsfaktor for han, han ville ikke gi fra seg matboksen fordi den hadde han fått av mammaen og pappaen sin. Han hadde det slik nesten en måned, men etterhvert som han begynte å bli trygg gikk han ut av voggen, så fikk jakken henge i gangen og matboksen ligge i kjøleskapet.»

For barnet var disse tre faktorene med på å holde de «indre bildene» av foreldrene levende gjennom barnehagedagen. For barnet var dette en verdi som minnet det om det gode som han hadde hjemme. Voggen, jakken og matboksen blir det som Winnicott kaller for et overgangsobjekt. Som tidligere nevnt i teorikapittelet finner små barn trøst og beroligelse i overgangsobjektene i mange av overgangssituasjonene. Overgangsobjektene hjelper barnet når det skal sove, når det er lei seg eller har det vondt eller når fraværet av omsorgspersonene oppleves vanskelig og tung. (Abrahamsen,

2005) For barnet er disse tre tingene svært viktige i den første perioden av oppstartsfasen. Hva ville skjedd om barnet ikke fikk disse tre tingene ? Hvor godt ville barnet da hatt det i barnehagen om det ikke fikk disse tre tingene ? Hva er det beste for barnet og hva må til for at barnet skal bli trygg ? Slike spørsmål må man reflektere over for at barnet skal få den trygge oppstarten i barnehagen.

4.3 Trygghetssirkelen – betydningen av en trygg voksenrelasjon

I barnehagen til Mari bruker de trygghetssirkelen som en mal i hverdagen (Se vedlegg). Som nevnt i teorikapittelet viser trygghetssirkelen oss hvordan de grunnleggende behovene henger sammen. Mari snakker veldig om det å være tilstede og være på gulvet og i nærheten av barna, la de få sitte på fanget om de trenger det. Oppe i sirkelen vil barnet utforske verden rundt seg, barnet er nysgjerrig og det er nysgjerrigheten som gjør at vi stadig mestrer. Selv om barnet er opp i sirkelen trenger barnet voksne som er tilstede. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013) Akkurat som Mari snakker om.

Nede i sirkelen har barnet behov for nærhet og hjelp til å organisere følelsene sine. Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad (2013) snakker om at når barnet leker trenger det noen ganger å «lades». Barn trenger kontakt eller nærhet for å stabiliseres, for å kunne leke og lære. Mari snakker om dette: «Hun går og plutselig kommer hun tilbake og rigge seg til, setter seg med ryggen midt i mellom føttene mine og før hun så går igjen. Så kan hun være borte et lite 10 minutt, hun vet alltid hvor jeg er, så kommer hun tilbake og rigger seg til. Akkurat som at hun legger inn pluggene med strøm på og skal laddes opp på nytt, åsså går hun.»

Barnet er avhengig av den voksnes nærhet og oppmerksomhet før hun kan leke og lære igjen. I teorikapittelet kan man lese at ved at man viser barnet at man følger med på det når det leker gir det en viktig kraft til å fortsette å være nysgjerrig og leke videre. Det kan være blikkontakt, tilstedeværelse og kommentarer som du gir som øker barnets vitalitet. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013)

Trude snakker om en voksen med umiddelbar nærhet, det å være tilgjengelig for barnet og være en trygghet. Mari forteller at det er lettere for barn å leke når de er trygge, og for å kunne ha det beste utgangspunkt for lek så må man ha tillit og vite at den voksne er der.

Drugli (2010) hevder at en viktig forutsetning for å gjøre en god jobb med de minste barna er å etablere relasjoner preget av nærhet, omsorg og tilknytning. De voksnes omsorgsevne er særlig viktig i arbeid med de minste barna. Som nevnt i det tidligere eksemplet; Barnet trenger å lades og søker nærhet til den voksne for å kunne leke seg og være nysgjerrig. Hvis barnet ikke hadde fått muligheten til nærhet med en voksen, ville det da kunne lekt seg, lære og etablere gode relasjoner med de andre barna i barnehagen ?

Jeg tror at barnet ville lekt seg i barnehagen sammen med de andre barna, men ikke på samme måte. Som Drugli (2010) sier har barn behov for nærhet og omsorg, det er viktig for barnets nysgjerrighet og kunne utforske verden. Etterhvert som barnet blir tryggere vil det utforske mere og bli mere selvstendig. Man kan kjenne selv på denne tryggheten og omsorgen noen ganger. Man har behov for å være sammen med andre mennesker som er der for deg og støtter deg når det trengs. Samme gjelder for de minste barna, de trenger personer som ser deres behov og gir dem den tryggheten de trenger. Som for eksempel ved å få sitte på fanget.

4.4 Trygg og utrygg tilknytning

Barn er veldig forskjellig når de skal starte i barnehagen, noen barn er trygge mens andre barn er utrygge, noen barn kan være utrygge før de starter i barnehagen.

Mari sier at barn med utrygg tilknytning ser man ofte når barnet ikke søker mot de voksne for å få trøst. Eller for å få hjelp når de ser at barnet trenger det men vil ikke ha hjelp og trekker seg unna, går heller for seg selv. Hun sier at da er det vi som voksne som må tilnærme oss barnet og tilby oss å være der. Stryke barnet litt over kinnet eller håret og tilby oss å være den trygge basen. Noen barn vil ikke ha den, da må de være litt forsiktig.

Noen barn er utrygge i barnehagen og noen er utrygge før de begynner i barnehagen. Gjennom sin forskning fant psykologen Mary Ainsworth tre ulike tilknytningsmønstre som man kan lese om i teoretikapittelet. Det var den trygge tilknytningen, det utrygge ambivalente og det utrygge unnvikende tilknytningsmønsteret. (Hart & Schwartz, 2009) Barn med det utrygge unnvikende tilknytningsmønsteret unngår nærhet, unnlater å søke trøst når det er utrygt eller redd. Barnet unnlater å vise sine egne behov og holder seg opptatt med leker eller andre ting. (Hart & Schwartz, 2009) Akkurat slik som Mari snakker om. Hun gir meg et eksempel på et barn som holdt på nesten et helt år. Han ville ikke ha trøst, snudde seg bort når noe så på han eller prøvde å kommunisere med barnet, ville ikke ha kontakt, hun sier at det så ut som man foretok et overgrep på barnet. Men nå har det løsnet. «Jeg tenkte på det imorges da jeg kom. Barnet sto i vinduet så kjørte jeg inn mot vinduet og blinket med lysene mine. Barnet gliste fra øre til øre og klappet. Det er første gang jeg har sett det.» sier Mari. Som Drugli (2010) sier er nære relasjoner positive relasjoner som er preget av varme, deling av positive følelser, omsorg og en åpen kommunikasjon mellom barn og personale. Barnet vil se på den voksne som en støttende og trygg ressurs, men også være et godt utgangspunkt for mestring og læring i barnehagen. En slik positiv relasjon mellom barnet og den voksne vil gjøre relasjonen og tilknytningen sterkere og er viktig for barnets hverdag i barnehagen, men tanke på trygghet, lek og læring. Et godt samspill mellom barn og voksen vil også øke den voksnes motivasjon til å inngå i positive relasjoner med barnet og ta seg godt av det. Grunnen til det

er at samværet blir tilfredsstillende også for den voksne. (Lynch og Cicchetti, 1992 i Drugli, 2010) Drugli (2010) sier også at gode relasjoner mellom barn og voksen kan bidra til å forebygge en negativ utvikling hos barn i risikogrupper. Hva hadde skjedd med dette barnet om ikke personalet hadde gjort noe? Hvordan ville dagen i barnehagen vært for barnet? Og man kan spørre seg hvordan barnet ville utviklet seg senere, kan det ha en betydning på lengre sikt?

Drugli (2010) hevder at gode relasjoner mellom barn og voksne kan bidra til å forebygge en negativ utvikling hos barn i risikogrupper. Ved at personalet oppdaget barnet som gjemte seg bort så tidlig som de gjorde, viser at det kan ha en betydning for barnet senere.

Videre sier Mari at det er viktig at man benevner og forteller barnet at «nå ser jeg at du er lei deg», hjelpe barna med å organisere følelsene sine, uten å være invaderende. Ved at man hjelper barna med å organisere følelsene sine vil de lære at det er trygt å dele følelser og på sikt lære å regulere eller roe seg selv følelsesmessig. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013)

Mari sier at det er vi som voksen som må være bevist på at det er vi som har ansvar for at barna har det bra i barnehagen, vi må møte barnet med vennlighet og nysgjerrighet, omsorg og humor. Relasjonene må være at vi er like mye verdt om vi er voksen eller barn. Vi må være åpen og nysgjerrig på hva barnet vil og at det ikke er vi som voksne som skal bestemme alt. Barnet må få være med på å bestemme innenfor gitte rammer. Barn må bli møtt med åpenhet og vennlighet slik at det føler seg likt og verdsatt slik det er.

Respekt for hverandre er viktig, uansett om man er barn eller voksen. Mari har et godt poeng i det hun sier her. For et barn som nettopp har begynt i barnehagen, tror jeg at det er bra å hjelpe barnet med å organisere følelsene sine. Barnet må oppleve voksne som kan leve seg inn i dets situasjon og hjelpe det med å gjøre hverdagen lettere. Å være åpen og nysgjerrig på hva barnet vil tror jeg også kan ha en betydning for hvor trygg barnet blir. Ved å utforske barnehagen og de andre menneskene som er der sammen med barnet kan hjelpe barnet til å bli trygg og utforske selv senere, eller kanskje allerede neste dag.

4.5 Organisering av oppstart

Begge informantene sier mye om hva de gjør før barna skal begynne i barnehagen. Mari forteller at det er ett barnehageopptak i året, sånn ca rundt 1. August. Etter at personalet har fått beskjed om hvem som starter i barnehagen og hvor mange barn det er, sender de ut et tilbud til foreldrene om en besøksdag der de kan komme å besøke dem eller de kan få snakke sammen over telefonen. Noen foreldre velger å ta med barnet på besøk flere ganger før de begynner, mens andre kommer bare innom for å se seg litt rundt. Før barnet starter får foreldrene et brev hvor det står navn på

kontaktperson, den personen som skal ta de i mot den første dagen.

Det er satt av tre dager med tilvenning. De har ordnet et rutine skjema over når og hvor lenge barnet skal være i barnehagen disse dagene. Den første dagen kan de for eksempel komme kl 09 og være noen timer før de drar hjem igjen, mens den andre dagen kan de være litt lengre og spise lunsj med dem og den tredje dagen anbefaler de at foreldrene kan ta seg en liten tur å la barnet få prøve å være litt alene på barnehagen. Noen foreldre synes dette er vanskelig, og da må de få ta den tiden de trenger. Mari forteller at de bruker å anbefale å ta noen kortere dager i barnehagen den første tiden, om de har mulighet. Videre forteller hun at de bruker å ha oppstartssamtale med foreldrene der de får vite litt om barnet slik at oppstarten skal gå lettere for barnet. Her går de gjennom punkter som personligheten til barnet, personer som har vært sammen med barnet, mat, hviling/soving, samspill, språk, sykdom, rutiner ved skade i barnehagen, forholdet i hjemmet, foreldreansvar og rutiner ved henting osv. Personalet prøver å kartlegge hvilken relasjoner barnet har til andre for å kunne bli lettest mulig kjent med barnet og for å lette oppstarten til barnet. Under denne samtalen ønsker også personalet å vite hvorfor de har valgt akkurat denne barnehagen eller om det bare er en tilfeldighet, samtidig ønsker personalet å vite om foreldrene har noen forventinger til dem.

Trude snakker om akkurat det samme, de bruker også et skjema i forbindelse med oppstarten, de tar også kontakt med foreldrene der de avtaler første møte, ønsker de velkommen og forteller litt om avdelingen – hvor mange voksne de er og hvor mange barn det er. Trude synes det er viktig å vite om barnet er vant til å ha mange personer rundt seg og gode omsorgspersoner utenom mor og far. Dette synes hun er viktig å vite med tanke på hvordan de kan tilnærme seg barnet. De prøver å legge opp oppstarten slik at ikke alle barna starter samtidig men en og en i uken eller med lengre mellomrom om det lar seg gjøre.

Som nevnt i teorikapittelet hevder Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad (2013) at en forutsetning for trivsel er at barnet har en trygg voksen å gå til, minst en kontaktperson i barnehagen. Som nevnt tidligere i oppgaven har den ene barnehagen et system som man kaller for primærkontaktsystemet mens på den andre barnehagen har barna en kontaktperson som følger dem opp. Som nevnt er de vanlig med tre tilvenningsdager, der foreldrene kan gå seg en liten tur den tredje dagen og la barnet prøve å være litt alene. Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad (2013) sier at det er viktig at foreldrene ikke forlater avdelingen før barnet er trygg på kontakten sin. Det stilles store krav til kontaktpersonen når barnet skal være alene i barnehagen, barnet må vite at kontaktpersonen er der for det og har noen å gå til om det skulle trenge omsorg og nærhet. I oppstartssamtalen kan foreldrene stille spørsmål til personalet og fortelle om barnets behov. På denne måten kan personalet møte barnets behov i barnehagen og hjelpe det med å skape en sammenheng mellom

barnehage og hjemmet. Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen blir bedre når barnehagen vet om eventuelle sårbare sider ved barnet og tilvenningsperioden blir bedre. (Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad, 2013)

Mari forteller om et godt eksempel som jeg synes er viktig å ha med i oppgaven. «Vi hadde et barn som var med sin storebror hver eneste dag når han skulle leveres i barnehagen, da dette barnet selv skulle begynne i barnehagen trengte han egentlig ikke noe tilvenningsdager. Han har vært på tilvenning siden han var fire dager, så han sklei rett inn.»

Her har man et godt eksempel på et barn som kanskje ikke vil trenge noen tilvenningsdager i barnehagen, fordi han har fulgt storebroren mange ganger og kjenner personalet som er der. I følge Brandtzæg, Torsteinson & Øiestad (2013) trives noe barn raskt i barnehagen og har ikke noen store problemer med å bli trygg på den nye tilværelsen og de andre menneskene i barnhagen. Dette barnet kan være et godt eksempel på en trygg tilknytning fordi han har vært på tilvenning siden han var fire dager. Oppstarten i barnehagen med dette barnet vil trolig gå lettere for foreldrene også.

Som sagt er det satt av tre dager med tilvenning, er dette nok for å trygge barnet i barnehagen? I media kan man ofte lese om foreldre som gruer seg til barnet starter i barnehagen og foreldre som synes barnet er for liten til å starte i barnehagen. Hvor fort barnet blir trygt er også opp til foreldrene. Som Andersen, Gundelach & Rasmussen (2009) sier må foreldrene vise barnet at det er trygt å være i barnehagen og det kan stole på de voksne som er der, barnet vil da ha en bedre forutsetning for å falle til ro. Hvis foreldrene er usikker når det skal forlate barnet vil også barnet bli usikker. Noen barn vil kanskje trenge flere dager med tilvenning der foreldrene er tilstede. Er dette en mulighet for foreldrene? Om det så er det, kan det være bedre for barnet å få en eller flere dager med tilvenning. For noen barn kan det også være aktuelt å ta kortere dager om det så er mulig for foreldrene. Jeg tenker også det å ta med seg barnet på barnehagens uteområde før det begynner kan være en fordel for oppstarten. Barnet har da blitt kjent med området sammen med en trygg omsorgsperson.

4.6 Barnets behov i oppstartsfasen

Noe som jeg synes er viktig i oppstartsfasen og som Mari viser viktighet av i oppstartsfasen, er fleksibilitet. Det å være tilgjengelig for barnet i oppstartsfasen selv om man egentlig har pause eller skal gjøre noe annet. «Vi flekser jo for barnet sin del, ikke for oss.» sier hun. Som nevnt tidligere i drøftningsdelen er de veldig fleksible overfor de nye barna, de kan gjøre om arbeidstiden sin ved å bytte på noen vakter, flytte på pauser eller ikke ta pause å heller gå hjem tidligere og flytte på

ubundet tid. «Om man så går til pause må man være innstilt på å måtte gå ut igjen, vi gjør om litt på rutinene våre slik at det blir til barnets og foreldrenes beste i denne perioden.» Hun forteller videre at hun synes dette er viktig fordi barnet skal være trygg. Det handler om at man må være en stabil voksenperson som er der for barnet når barnet trenger omsorg og nærhet. Som Drugli sier, barn har behov for en omsorgsperson som forstår dem og kan hjelpe dem med å regulere følelsene sine og hjelpe dem med å falle tilbake til den tryggheten slik at de ikke blir værende i en tilstand av stress. For små barn kan oppstartsfasen være stressende, fordi barnet er uten foreldrene over lengre tid i løpet av en hel barnehage dag. Noen ganger må kanskje den voksne gå fra pause tidligere eller ikke ta pause fordi det er til barnets beste. Er det ikke derfor vi er i barnehagen? For at barnet skal være trygg og det skal være til barnets beste? Som Drugli (2010) sier er det å begynne i barnehage en stor overgang for et lite barn. Derfor er det viktig at vi er litt fleksible overfor det nye barnet.

4.7 Foreldresamarbeid

I oppstarten er det viktig med et godt samarbeid med foreldrene, Mari legger veldig vekt på dette. Hennes erfaring er at det er viktigst å fortelle foreldrene hva barnet har gjort i løpet av dagen, hva som har vært morsomt og hva barnet har vært med på i løpet av dagen og hvor gla det er når det er i barnehagen. Hun synes det er viktigst at foreldrene vet at barnet er trygt og har det godt i barnehagen. Trude synes et godt samarbeid med foreldrene, gode samtaler og gode dialoger er viktig i oppstartsfasen. Personalet kjenner ikke foreldrene eller barnet og de kjenner ikke personalet. Videre sier Mari at noen foreldre synes det er tidlig å sende barnet i barnehagen når det er ett år og da må vi hjelpe dem med å ha det best mulig i oppstartsfasen. Noen ting kan være viktig for foreldrene men som kan være utenforstående for oss. Som for eksempel: «Han har alltid hatt på de sokkene når han skal sove, da må han det når han er i barnehagen også.» Hun påpeker at det er viktig å fortelle foreldrene at de gjorde som de ville. Når jeg spør Mari om noen av foreldrene er engstelige vil hun ikke si at de er engstelige, men spent. Noen foreldre er mere spent enn andre. Hun gir meg et godt eksempel: «Fikk et barn nr 4 her samtidig som vi fikk et barn nr 1 i en familie. Da husker jeg at mor nr 4 sa til mor nr 1 at mens hun klappet hun på skulderen; «Du, det går seg til, det gjør det, æ veit det. Her er nr 4.» Mor med barn nr 1 i barnehagen: «Jaa, men det er så fælt å gå». De bruker å si det, at de tror det er værst for dem ikke for barnet.» sier Mari.

Hun ser at foreldrene med barn nr én er mere engstelige/spent enn de som har barn nr to i barnehagen, fordi de har en annen erfaring – en erfaring om at det bruker å gå bra. Mari sier: «Foreldre som er engstelige er mere knyttet mot foreldre som har barn med særskilte behov, som trenger noe ekstra i barnehagen.» Dette tror jeg også det kan være noe i, samtidig ikke. Jeg har ei venninne med et barn på 9 måneder som har hatt flere epilepsi anfall som har gjort noe med barnets

utvikling. Barnet kan ikke å krype og har andre behov enn et «normalt» barn på 9 måneder. Hun har nå søkt om barnehageplass til høsten og er veldig bekymret for barnets oppstart i barnehagen. Hun er bekymret om personalet i barnehagen vil se barnets behov og hvordan en hverdag i barnehagen vil være til sitt barn. Selvfølgelig er hun bekymret og engstelig som jeg vil kalle det. Men selv om noen foreldre har barn med særskilte behov tror jeg det varierer veldig hvordan de ser på oppstarten i barnehagen. Slik jeg ser det, har det en stor betydning om de har barn i barnehagen fra før av eller har hatt.

Som nevnt i teorigapitlet står det i rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2011) ved regelmessig kontakt der informasjon og begrunnelser utveksles kan man kalle for et samarbeid. Samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på åpenhet og tillit, foreldrene må kunne stole på at de kan ta opp ting som opptar dem i forhold til barnet og barnehagen. Som Mari sier er det viktig å utveksle informasjon om hva barnet har gjort i barnehagen, hva som har vært morsomt for barnet, hvem barnet har lekt med osv. Drugli (2010) sier at den daglig kontakten gjør at man blir mere kjent med hverandre noe som er veldig viktig med tanke på tillit partene imellom. Personalet må by på seg selv og dele sin fagkompetanse i møte med foreldrene. Mari sier at foreldrene sender det kjæreste de har til barnehagen og det er derfor viktig med gode relasjoner seg i mellom. For at barnet skal ha det bra må det være gode relasjoner mellom foreldre og personalet. Mari sier at det er mulig å gi foreldrene en beskjed om at barnet har det bra i barnehagen. Som for eksempel om lille Per skriker og har det vondt inni seg fordi mor må gå til bussen, når mor har dratt og kommet seg til bussholdeplassen har Per sluttet å skrike. Da kan personalet sende på mor en melding og fortelle at barnet ikke skriker lengre. Abrahamsen (2011) sier at mange av foreldrene kan kjenne på en uro og skyldfølelse, det er derfor viktig for samarbeidet mellom barnehage og hjemmet at foreldrene føler at barnet deres blir sett og forstått. Foreldrene vil da føle det bedre selv også.

Foreldresamarbeidet kan også være utfordrende i blant. Mari sier at det er mange utfordringer i møte med foreldrene, men lite utfordringer knyttet til oppstarten. Det som kan være utfordrende er hvis foreldrene har forventninger til personalet som de ikke kan innfri. Kanskje har de andre tanker om barnehagen enn hva personalet har eller synes de er for få bemanning med voksne eller for lite på tur. Hun gir meg et eksempel på en utfordrende oppstart med et barn og hvor foreldresamarbeidet også blir utfordrende for personalet: «Vi hadd ei som ikke ville i barnehagen, hun skrek og kunne skrike nesten en hel dag. Om hun ikke skrek sammenhengende skrek hun jevnt i nesten et halvår. Ikke ville hun på stellebordet, ikke ville hun legge seg, ikke ville hun ha mat, ikke trøst eller leke seg. Det tror jeg er et barn som måtte ha det vondt. Når hun da var ferdig med denne perioden, var

hun som en solstråle. Trygg på alt og alle.»

Hun forteller at det var en utfordring for foreldrene å gå, og da de kom å hentet barnet måtte de fortelle at det hadde vært som det hadde vært. De drøftet det i barnehagen at det hadde vært et bedre alternativ for barnet om det kunne ha kortere dager, men foreldrene hadde tatt noen valg om å verne miljøet og tok buss – dermed tok det lengre tid å komme til og fra barnehagen. Foreldrene hadde heller ikke noen som kunne hente barnet tidligere heller fordi de var innflyttere. Foreldrene hadde et annet fokus og når man har ulikt fokus blir foreldresamarbeidet vanskelig.

Hva kan man da som personalet gjøre for å trygge dette barnet i barnehagen? Når foreldrene ikke kan gi barnet kortere dager i barnehagen, hva kan man da gjøre for at dagen skal bli bedre for barnet? Og hva kan man gjøre for at samarbeidet skal ha samme fokus – barnets beste. I følge Drugli (2010) kan det være utfordrende å håndtere både foreldrene og barnets behov i oppstartsfasen, åpen kommunikasjon vil derfor være et viktig nøkkelord til et godt samarbeid i denne perioden.

Barnet som skrek og skrek er et godt og et vondt eksempel på et barn som ikke takler atskillelsen fra foreldrene. Bowlby hevder at det er helt naturlig for barn opp til 3-årsalderen å protestere på atskillelse fra omsorgspersonen. Men at det også må ses på som psykisk sunt for barnet. Mari forteller at man føler seg utilstrekkelig overfor barnet når man ikke klarer å møte barnet på den måten som det trenger. Barnet måtte være i barnehagen fordi permisjonen var over og mor og far måtte på jobb.

Foreldresamarbeid kan være utfordrende, men det er svært viktig i en oppstartsfase. For at man skal vite mest mulig om barnet og dets behov er det viktig med et godt samarbeid med foreldrene. Om avskjed er vanskelig for foreldrene må vi hjelpe dem med å lette denne overgangen, ved å sende dem ei tekstmelding eller et bilde av barnet i for eksempel lek med de andre barna. Oppstartsfasen blir også mye enklere for barnet om samarbeidet er godt.

5.0 AVSLUTNING

Som jeg nevnte i innledningen til oppgaven har jeg ikke vært ute etter å sette to streker under et svar, men få innsikt i hvordan personalet kan tilrettelegge for en trygg tilknytning i oppstartsfasen. I arbeidet med denne oppgaven har jeg brukt intervju som forskningsmetode for å kunne samle inn den informasjonene jeg trenger, som jeg har drøftet og knyttet opp mot relevant teori. Jeg har tilegnet meg mere kunnskap om oppstartsfasen i barnehagen gjennom arbeidet med denne oppgaven, samt fått innblikk i personalets meninger, erfaringer og opplevelser.

Trygghet og tilknytning er to momenter som henger tett sammen i oppstartsfasen, vi ser at trygghet er en stor betydning for at barnet skal knytte seg til en eller flere personer i barnehagen. Om barnet ikke er trygt vil det ikke kunne søke mot den voksne. Det er derfor viktig å ta seg god tid til å bli kjent med barnet. En kontaktperson kan være med på å gjøre oppstarten bedre for barnet, men også for foreldrene. Trygghet og gode relasjoner mellom barn og personalet danner grunnlaget for lek, læring og trivsel i barnehagen. Et annet viktig moment i oppstarten er foreldresamarbeid. For å kunne organisere oppstarten og skape et godt samarbeid mellom hjemmet og barnehagen er det viktig. Det er også viktig for å lette overgangen mellom hjemmet og barnehagen.

Begge informantene hadde mange gode erfaringer å komme med, noen av erfaringene var også utfordringer. Å få innsikt i utfordringene ved en oppstart er like spennende som å få innblikk i hvordan de jobber for å trygge barnet synes jeg. Grunnen til det er at som pedagogisk leder vil man møte på utfordringer med barn og deres foreldre, vi er alle forskjellige og har ulike meninger om hva vi synes er best for barnet og dermed kan det oppstå utfordringer. Hvis jeg skulle forsket videre og eventuelt skrevet en master ville jeg gått nærmere inne på barn med utrygg tilknytning og hvilke utfordringer og følger det kan ha for barnet.

Etter å ha skrevet denne oppgaven tar jeg med meg mye kunnskap videre til jeg skal begynne å jobbe i barnehage. Selve oppgaven er veldig relevant med tanke på at jeg har småbarnspedagogikk som fordypningsfag og forhåpentligvis skal jobbe på en småbarnsavdeling en gang.

LITTERATURLISTE

- Abrahamsen, G. (1997). *Det nødvendige samspillet*. TANO. Aschehoug
- Abrahamsen, G.(2005) *En god start i barnehagen – toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige*. Her i Haugen, S., Løkken, G & Røthle, M. (Red.).(2005) *Småbarnspedagogikk. Fenomenologiske og estetiske tilnærminger*. Oslo: J.W. Cappelens Forlag a.s.
- Andersen, J., Gundelach, S. & Rasmussen, K. (2009). *Trygge og utrygge barn i barnehagen*. Oslo:Pedagogisk forum
- Brandtzæg, I. Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget AS.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. (5.utgave). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Drugli, M. B. (2010) *Liten i barnehagen*. Cappelen Akademisk Forlag.
- Hart, S. & Schwartz, R. (2009). *Fra interaksjon til relasjon. Tilknytning hos Winnicott, Bowlby, Stern, Schore & Fonagy*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2005). *Lov om barnehager (barnehageloven)*. (Lov av 17. juni 2005, nr. 64.)
- Larsen, A. (2007). *En enklere metode. Veiledning i samfunnsvitenskapelig metode* Bergen: Fagbokforlaget.
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (3.utgave.). Oslo: Universitetsforlaget.

7.0 VEDLEGG

7.1 INTERVJUGUIDE

PROBLEMSTILLING:

Hvordan kan personalet tilrettelegge for en trygg tilknytning for de minste barna i oppstartsfasen ?

OPPSTART:

- Kan du fortelle litt om oppstarten i barnehagen ?
- Hvordan jobber personalet i forhold til nye barn i barnehagen ?
- Legges det opp til noe møte mellom hjem og barnehage i forkant av oppstarten?
Hvordan legges i så fall dette opp?
- Hvor mye får dere vite om barnet ? Og hvem forteller ?
- Hvor mange tilvenningsdager har dere ?
- Hvordan fungerer denne ordningen ?
- Er det noen barn som trenger lengre tid ? Hvordan løser dere dette ?
- Hvilket system har dere på oppstartesfasen med tanke på kontaktperson, primærkontakt osv ?
- Hvilke rutiner har dere for tilvenning på deres avdeling ?
- Hvordan «fungerer» barna på barnehagens rutiner ?
- Bruker de lang tid på å komme inn i rutinene ? Noen lengre tid ?
- Kan du/dere gi eksempler på en gang det ikke fungerte ?

TRYGGHET:

- Hva legger dere i begrepet trygghet ?
- Hva synes du/dere er en trygg og god oppstart?
 - gi eksempler
- Kan du fortelle litt om hvordan dere i personalet legger tilrette for å etablere trygge tilknytningsrelasjoner ?
- Hvordan jobber dere med barn som har en utrygg tilknytning både før og etter oppstart i barnehagen ?
- Hvilke gode relasjoner synes dere er viktig i forhold til personalet og barnet ?
 - Hvordan jobber/har dere jobbet for å forbedre denne relasjonskvaliteten ?

FORELDRESAMARBEID:

- Hva synes du er viktigst i forhold til kommunikasjonen med foreldre/foresatte i forbindelse med tilvenningen?

- Er det noe som kan være utfordrende i møte med foreldrene?

- Kan du fortelle litt om hvordan du opplever samarbeidet med foreldrene?

- Hvordan opplever dere foreldrene til de barna som skal begynne i barnehagen? Engstelige? Trygge?

- Kan du gi et eksempel på en utfordrende oppstart med foreldrene ?

Annet som du vil legge til ?

7.2 MEDSTUDENTENS INTERVJUGUIDE

1. Om informanten:
 - Alder
 - Utdanning
 - Jobberfaring
 - Kor mange barn er det på avdelinga?

2. Kvifor erfaringar har du med tilvenning og oppstart i barnehagen?
 - Har du opplev ulike måtar å gjennomføre dette på?

3. Korleis jobbar dykk med å tilrettelegg for trygg tilknytting?
 - Kva legger dykk opp til når dykk møter barna for første gang?
 - Har dykk faste rutiner i forhold til tilknytting?
 - Har dere samtaler med foreldre før barna byrjar?

4. Korleis synest du primærkontaktsystemet fungerer?
 - Fordeler/ ulemper?

5. Kva meiner du er viktige faktorar for å ivareta trygg tilknytting?
 - konkrete eksempel?

6. Kva tenker du om konsekvensen av utrygg tilknytting?
 - Har dykk eksempel på dette?

7. Kva for betydning har foreldresamarbeidet i denne perioden?
 - Korleis legg dykk opp til foreldresamarbeidet i denne perioden?

8. Korleis meiner du den ideelle overgangen mellom heimen og barnehagen er?

9. Kva tenker du om at regjeringa vil ha løpende opptak i barnehagen?
 - Kvifor konsekvenser kan dette få for enkeltbarnet og barnegruppa
 - Korleis kan dette gjennomførast rent praktisk?

